

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX KADENCJA**

Warszawa, dnia 31 lipca 2019 r.

Druk nr 1278

**KOMISJA KULTURY
I ŚRODKÓW PRZEKAZU**

**Pan
Stanisław KARCZEWSKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 84 ust. 1 Regulaminu Senatu Komisja Kultury i Środków Przekazu wnosi projekt uchwały

w sprawie ustanowienia roku 2020 Rokiem Jana Kowalewskiego.

Zgodnie z art. 84 ust. 8 do projektu uchwały został dołączony planowany ramowy program obchodów.

Do reprezentowania komisji w dalszych pracach nad tym projektem uchwały upoważniony jest senator Ryszard Bonisławski.

Przewodniczący Komisji
Kultury i Środków Przekazu
(-) Jerzy Fedorowicz

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

w sprawie ustanowienia roku 2020 Rokiem Jana Kowalewskiego

W 2020 roku będziemy obchodzić 100-lecie zwycięstwa odniesionego w wojnie z bolszewicką Rosją.

Do walk z Polską rzuciła ona dwumilionową armię, dobrze zaopatrzoną w sprzęt po armii carskiej i dowodzoną przez oficerów przygotowanych jeszcze w rosyjskiej Akademii Sztabu Generalnego. Polska mogła przeciwstawić Armii Czerwonej osiemset tysięcy żołnierzy uzbrojonych w sprzęt pochodzący z różnych państw. O polskim zwycięstwie miały zdecydować inne czynniki niż rachunek sił. Kluczowym elementem wojny było utworzenie przez polskich naukowców najnowocześniejszego w Europie wywiadu radioelektronicznego, a jedną z głównych ról w jego budowie odegrał por. Jan Kowalewski.

Jan Kowalewski, urodzony w Łodzi w 1892 roku, miał niebywały talent językowy i nieprzeciętną inteligencję. Z gimnazjum kupieckiego w Łodzi wyniósł świetną znajomość matematyki i języków obcych. Wiedzę z zakresu zagadnień kombinatoryki matematycznej pogłębił podczas studiów inżynierskich w Liège (Belgia).

Od jesieni 1919 roku, pracując w Biurze Wywiadowczym Oddziału II Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego, zaczął łamać szyfry bolszewickie. Dzięki temu udawało się odczytywać rozkazy i meldunki formacji walczących przeciwko Polsce. Por. Kowalewski doszedł do takiej sprawności w swej dziedzinie, że rozkazy dla konkretnych dywizji sowieckich znajdowały się na drugi dzień po nadaniu na biurku naczelnego wodza Józefa Piłsudskiego. Był to materiał pewny, niewymagający sprawdzenia, jak w przypadku osobowych źródeł informacji.

Por. Jan Kowalewski był również znakomitym analitykiem orientującym się w skomplikowanych zagadnieniach wojny domowej w Rosji. Jego wiedza o zadaniach sowieckich armii i dywizji była porównywalna z wiedzą ich szefów sztabów.

Nie do przecenienia jest Jego rola w tworzeniu struktur kryptograficznych Wojska Polskiego i w powstaniu Wydziału II (Szyfrów Obcych) Biura Szyfrów, kluczowego ogniwa, stworzonego przez pracowników nauki uczelni warszawskich i lwowskich.

Plan Bitwy Warszawskiej, powstały 6 sierpnia 1920 roku, opierał się na informacjach zgromadzonych przez polski radiowywiad. Dostarczył on Naczelnikowi Państwa, a zarazem Wodzowi Naczelnemu, marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu, niezwykle aktualnej, wiarygodnej wiedzy o zamierzeniach, sile, ugrupowaniu, działaniach, atutach oraz słabościach nieprzyjaciela w zakresie jego działań militarnych, a także politycznych i dyplomatycznych. Wiedza ta, umiejętnie wykorzystana przez Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego, miała istotny wpływ na pokonanie bolszewickiej Rosji, a tym samym na uratowanie Europy przed zalewem komunizmu.

Po zakończonej wojnie Jan Kowalewski uczestniczył w trzecim powstaniu śląskim, a w późniejszych latach, awansowany na stopień podpułkownika, pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji państwowych. Był attaché wojskowym przy Poselstwie RP w Moskwie i w Bukareszcie. Podczas II wojny światowej na zlecenie rządu gen. Władysława Sikorskiego prowadził rozległą akcję wywiadowczą w państwach Osi. Po wojnie nie mógł wrócić do Polski, zmarł na obczyźnie, w Londynie w 1965 roku.

Ustanowienie roku 2020 Rokiem Jana Kowalewskiego będzie uhonorowaniem Jego zasług, a tym samym osiągnięć polskiej nauki i myśli technicznej.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

Projekt wydarzeń w ramach obchodów Roku Jana Kowalewskiego

W związku ze zgłoszonym projektem uchwały okolicznościowej w sprawie ustanowienia roku 2020 Rokiem Jana Kowalewskiego proponujemy m.in.:

W Łodzi:

- Uroczysta Msza Święta w Archikatedrze z udziałem zaproszonych gości, złożenie kwiatów przy pomnikach ks. Ignacego Skorupki i Nieznanego Żołnierza, capstrzyk wojskowy, koncert pieśni patriotycznych w wykonaniu chóru „Harmonia”.
- Wystawa „Łodzianie w drodze do Niepodległości” w Muzeum Tradycji Niepodległościowych.
- Konferencja naukowa o charakterze ogólnopolskim z okazji 100-lecia zwycięstwa nad bolszewicką Rosją zorganizowana przy współpracy z Instytutem Historii Uniwersytetu Łódzkiego i Muzeum Tradycji Niepodległościowych, pod patronatem Senatu RP. Do udziału zostaną zaproszeni badacze z różnych ośrodków naukowych m.in. Instytutu Studiów Politycznych PAN i Muzeum J. Piłsudskiego w Sulejówku (planuje się wydanie publikacji pokonferencyjnej z wystąpieniami prelegentów pod redakcją prof. dr hab. Jolanty Daszyńskiej z UŁ).
- Uroczysty Koncert Pieśni Patriotycznych w Filharmonii Łódzkiej.
- Cykl wycieczek po Łodzi śladami bohaterów walk niepodległościowych (Towarzystwo Przyjaciół Łodzi).
- Uporządkowanie grobów żołnierzy poległych w walkach o odzyskanie niepodległości (szkoły łódzkie).
- Spotkanie przedstawicieli miast, w których nadano Józefowi Piłsudskiemu honorowe obywatelstwo.
- Prezentacja wystawy planszowej „Łodzianie dla Niepodległej” – Rynek Manufaktury, Galerie Handlowe, Domy Kultury itp.
- Wydanie specjalnego numeru „Kroniki Miasta Łodzi” poświęconego odzyskaniu niepodległości.

T ł o c z o n o z p o l e c e n i a M a r s z a ł k a S e n a t u
